

КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНА ПАРАДИГМА ЗНАННЯ

Яків'юк М. І., студент
Бялик В. Д., д. філол. н., проф.
Чернівецький національний університет
ім. Юрія Федьковича

МЕТАФОРИЧНІ ЕТНОНОМІНАЦІЇ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Засобами надання характеристик різних націй, народів, етносів є метафоричні етнономінації. Подібні одиниці є зазвичай оцінними, що віддзеркалюють складні асоціативно-образні уявлення представників етнічних і національних спільнот про себе та інших.

За своєю природою метафора – антропометрична, а сама здатність мислити метафорично властива лише людині. У процесі метафоризації відбувається зміна референтної співвіднесеності, перенесення назви одного референта на інший на підставі встановлення їх подібності за певними ознаками [3, с. 16]. Метафоричне значення завжди формується ознаками того референта, назва якого переноситься на іншого. Отже, метафора є не чим іншим ніж порівнянням, у якому людина не стільки відкриває подібність, скільки створює її сама. Метафора кваліфікувалася як фігура мовлення на підставі порівняння ще у працях Аристотеля.

У сучасній лінгвокультурології, що вивчає взаємозв'язок і взаємодію культури та мови, метафора розглядається як один із ключових елементів культури [2, с. 37]. Так, наприклад, відзначаючи, що між мовою та культурою відбувається взаємодія, в результаті якої не тільки культура впливає на мову, але й мова на культуру, В. А. Маслова вказує на те, що метафора є способом представлення культури, оскільки вона відзеркалює фундаментальні культурні цінності тієї чи іншої лінгвоспільноти [1, с. 19]. Дослідження метафор, їх порівняльних аналіз уможлиблює з'ясування не тільки ідіоетнічних рис тієї чи іншої нації, особливостей її світосприйняття, але й розуміння глибинних, універсальних основ світоглядних позицій і настанов людства, кодифікованих за допомогою них. Глибинні світоглядні настанови отримують відповідно національно-культурну інтерпретацію та об'єктивізацію у тій чи іншій мові та її метафоричних одиницях.

У повсякденності метафоричне мислення є надзвичайно суттєвим, оскільки інтуїтивне почуття подібності сприяє пізнанню, визначає поведінку людини, що не може не відобразитися в мові. Людина здатна не тільки ідентифікувати (впізнавати) об'єкти,

встановлювати подібність між областями, що сприймаються різними органами почуттів (явище синестезії), але також і вловлювати спільні ознаки між конкретними й абстрактними об'єктами, матерією та духом.

Використовуючи ознаки предметів або природних явищ для позначення таких абстрактних сутностей, як національний характер, менталітет, спосіб життя, носій мови наближає до себе, пізнає, оцінюючи інші народи й етноси. Наприклад, метафора *hun* вживається стосовно німців, хоча й позначає давні племена гунів, що завоювали Європу у III-IV ст. н. е. (*hun – a member of a group of people who attacked Europe in the 300-th and 400-th A.D.; an offensive word for a German person* [4, с. 494]). Використовуючи історичну назву давніх народів, мовна традиція приписує таку рису характеру, як жорстокість усім представникам народу, а не фіксує факт її існування.

Велика кількість метафоричних етнономінацій є зооморфними. Це пояснюється тим, що співставлення людини з іншою живою істотою зі світу тварин уявляється носію мови цілком природнім, оскільки протягом історичного розвитку людства тварини займали важливе місце у діяльності людини, співіснували з людиною, постійно спостерігалися та вивчалися нею (наприклад, *Crow (Jim Crow)* – зневажлива назва афроамериканців, де основою переносу є схожість кольору їх шкіри та кольору пір'я у птаха; *rabbit* – зневажлива назва білошкірої людини, що постійно метушиться, дратуючи цим).

Література

1. Маслова В. А. Введение в лингвокультурологию. М. : Наследие, 1997. 207 с.
2. Маслова В. А. Homo lingualis в культуре. М.: Гнозис, 2007. 319 с.
3. Складаревская Г. Н. Метафора в системе языка. СПб. : Наука, 1993. 152 с.
4. Cambridge International Dictionary of English / P. Procter. С. : Cambridge Illustrated History, 1995. 1774 р.